

**Petra Procházková: Sexuální výchova a křesťanství se zaměřením na ČR
(posudok diplomovej práce)**

Diplomovú prácu pod názvom „Sexuální výchova a křesťanství se zaměřením na ČR“ podala adeptka Petra Procházková na Katedre religionistiky ETF UK v Prahe v roku 2012. Práca bola podaná v študijnom programe „Teologie“ a v študijnom odbore „Humanitární a pastorační práce“. Práca má 78 strán vrátane bibliografie a prílohy. Obsahuje všetky formálne náležitosti, ako napr. titulnú stranu, čestné prehlásenie či anotáciu a kľúčové slová (v ČJ i AJ).

Adeptka rozdelila svoju prácu na 10 kapitol, pričom 10. kapitolu tvorí príloha v podobe diskusie týkajúcej sa príručky „Sexuální výchova“ publikovanej MŠMT ČR. Členenie práce je logické, prehľadné a je vidieť, že adeptka mu venovala dostatok času. Ako nedostatok sa javí neuvádzanie podkapitol s trojitým číslovaním v obsahu práce (napr. 7.5.1., 7.5.2., 7.7.1., 7.7.2., 10.5.1.).

Prvú kapitolu diplomovej práce predstavuje úvod, v ktorom adeptka približuje svoju motiváciu pre napísanie práce (záujem vzbudený debatou medzi rodičmi, zástupcami cirkví a odborníkmi v súvislosti s vydaním príručky MŠMT „Sexuální výchova“) i cieľ samotnej práce (popísať pohľad cirkvi na sexuálnu výchovu a následne tento pohľad porovnať s vedecko-odbornou perspektívou a prístupom; s. 1).

Kapitoly č. 2 až 5 sú deskriptívneho charakteru a predstavujú postupne definície základných pojmov (kap. 2), ako aj rozličné koncepcie, definície (kap. 3), princípy (kap. 4) a ciele (kap. 5) sexuálnej výchovy. Adeptka pomerne úspešne reprodukuje odlišné stanoviská, ktoré prezentuje buď prostredníctvom citácií alebo parafráz. Problémom však je, že tieto stanoviská sú len *spomenuté*, resp. *reprodukované*, no autorke sa očividne nedarí viesť hlbšiu kritickú diskusiu s citovanými autormi. Preto je len logické, že ani nemôže vyjadriť svoju vlastnú pozíciu v prebiehajúcej vedeckej diskusii k danej téme. Tieto dva nedostatky sú problémom nielen kapitol č. 2-5, ale v podstate celej práce. Ide o nedostatok z pohľadu recenzenta zásadný, nakoľko zmyslom diplomovej práce je ukázať, že adept je schopný viesť kritickú debatu na vybranú tému a v tejto debata i zaujať svoje vlastné stanovisko.

Kapitola č. 6 približuje históriu sexuálnej výchovy ako predmetu na školách od 19. storočia až po súčasnosť s prihliadnutím na územie ČR (či jej politických predchodcov).

V siedmej kapitole sa adeptka dostáva k vlastnému jadrú svojej diplomovej práce, nakoľko táto kapitola je venovaná kresťanstvu sexuálnej výchove. Kapitola č. 7 je však problematická metodologicky i fakticky. Adeptka totiž pod termínmi ako „křesťanství“ či „křesťanská sexuální výchova“ pojednáva prakticky výlučne o Rímskokatolíckej cirkvi (RKC) a jej postojoch a učení. To znamená, že kresťanstvo/kresťanský je *de facto* identifikované s jedinou kresťanskou tradíciou, aj keď možno tou najrozšírenejšou. Samozrejme, treba priznať, že adeptka nezabúda ani na ostatných členov kresťanskej ekumenickej rodiny. Venuje im však len jednu podkapitolu (7.7.) v rámci celej kapitoly. Hovorí, že by bola nerada, „aby pro tuto práci byla katolická církev jediným zástupcem křesťanských církví“ (s. 38). Paradoxné však je, že z dôvodu rozdelenia kapitoly č. 7 vzniká dojem, že rímskokatolícky = kresťanský, a ostatné cirkvi tvoria len akýsi „appendix“.

Podkapitola 7.7. navyše vyvoláva viaceré otázky, na ktoré by recenzent od adeptky rád dostal odpoveď. Tieto zahŕňajú: Čo adeptka myslí pod termínom „evangelické cirkvi“, ktorým by sa podľa svojich slov rada venovala, vo svetle skutočnosti, že medzi „vybranými křesťanskými cirkvami“ sú Českobratrská církev evangelická (ČCE), Křesťanská společenství (KS) a Starokatolícká církev (SKC)? Podľa čoho boli tieto cirkvi vybrané, t.j. prečo práve len tieto tri? Kto sú oni „hovorcovia“ vybraných cirkví? (post bol špecifikovaný len v prípade ČCE).

Medzi vybrané cirkvi vlastne treba zaradiť ešte Církev bratrskou (CB), ktorej sú venované špeciálne 2 podkapitoly (v obsahu neuvedené 7.7.1. a 7.7.2.). Ponúka sa otázka:

Prečo špeciálne podkapitoly? Otázniky vzbudzuje tiež rozhodnutie prezentovať prednášku jedného z „radových“ kazateľov CB ako postoj celej cirkvi. Na dôveryhodnosti takého kroku adeptky nepridáva ani skutočnosť, že k dispozícii očividne nemala plný text uvedenej prednášky, ale len powerpointovú prezentáciu.

Na druhej strane, adeptke sa v kapitole č. 7 podarilo poskytnúť pomerne dôkladnú analýzu dokumentu „Ľudská sexualita: pravda a význam“, ktorý stále predstavuje základný dokument RKC k danej téme. Kvôli prehľadnosti by však bolo vhodné, ak by adeptka pri citáciách či parafrázach z tohto dokumentu odkazovala na jeho jednotlivé odseky. Pochváliť tiež treba komparatívne zručnosti adeptky pri porovnávaní stanovísk dokumentu RKC s postojmi odborníkov, a to nielen v kapitole č. 7, ale snád ešte vo väčšej miere i v nasledujúcej kapitole.

Kapitola č. 8 totiž predstavuje porovnanie „vedecko-odborného pohľadu na sexuálnu výchovu“ s pohľadom „kresťanskej cirkvi v ČR“. Ako už bolo povedané, samotná komparácia je vydarená a zrozumiteľne podaná. Problém spočíva opäť – podobne ako v 7. kapitole – so značne homogénnym pohľadom na kresťanskú scénu. Adeptka totiž opäť berie do úvahy len RKC; iné cirkvi sa v kapitole č. 8 už nedostávajú k slovu vôbec, a to ani v hodnotení (8.7.), čo je ešte o to problematickejšie, že podkapitola 7.7. potom vyznieva takpovediac „do stratená“. Adeptka svoj postup zdôvodňuje tým, že dokument „Ľudská sexualita: pravda a význam“ je „jediným materiálom svojho druhu v rámci kresťanských cirkví“ (s. 46). Nie je jasné, čo presne tým myslí – v rámci ČR? či vo svete? V každom prípade ide o tvrdenie, ktoré je pomerne ľahko možné vyvrátiť – pozri napríklad prehľad dokumentov venovaných téme ľudskej sexuality, ktoré boli vydané niektorými protestantskými cirkvami, v článku Mary McClintock Fulkerson, „Church Documents on Human Sexuality and the Authority of Scripture,“ *Interpretation* (Jan 1995), 46-58.

Deviata kapitola predstavuje záver diplomovej práce. Bolo by žiaduce, aby záver bol prepracovanejší a výraznejšie artikuloval vlastné stanovisko adeptky, ako aj prínos jej práce.

Ako už bolo zmieňované, kapitola č. 10 je nazvaná ako príloha a adeptka ju venovala téme polemiky vzniknutej okolo publikácie „Sexuální výchova“, ktorú vydalo MŠMT ČR ako príručku pre učiteľov. Najväčším problémom tejto kapitoly je, že v celkovom kontexte diplomovej práce pôsobí veľmi neorganickým dojmom. Adeptka ju nespomína v žiadnej časti svojej práci – ani v anotácii, ani v úvode, ani bezprostredne v predchádzajúcej kapitole. Kapitola č. 10 a závery z nej plynúce nie sú zohľadnené v celkovom závere práce.

Ďalším problematickým aspektom je skutočnosť, že aj tu – tak, ako to bolo spomínané aj v súvislosti s predchádzajúcimi kapitolami hodnotenej diplomovej práce – prakticky chýba akákoľvek kritická reflexia prezentovaného materiálu. Adeptka cituje viaceré zdroje (prečo práve tieto zdroje, a nie iné?; objavuje sa pomerne mnoho hlasov z ODS, no žiadne napr. z ČSSD), avšak bez toho, že by k nim zaujala svoje vlastné stanovisko.

A napokon, na kapitole č. 10 je markantné, že autorka ju napísala už pred určitou dobou, no stav diskusie pred podaním práce nezaktualizovala (napr. stále sa počíta s tým, že J. Dobeš je ministrom školstva).

Bibliografia obsahuje len dva tlačené zdroje a 25 položiek elektronických zdrojov. Všetky zdroje sú v českom jazyku. Otázniky a rozpaky vzbudzuje použitie niektorých zdrojov, konkrétne dokumentu „Křesťanská výchova k cudnosti a pravé lásce“ citovaného z webovej stránky www.tedeum.cz. Túto stránku je totiž prakticky nemožné uvádzať ako zdroj reprezentujúci súčasnú RKC, a to kvôli postojom ľudí, ktorí sú okolo nej združení, voči súčasnému magistériu, resp. voči celej RKC po 2. vatikánskom koncile. Bolo by potrebné, aby adeptka preukázala kritickejšiu prácu so svojimi zdrojmi.

Niekoľko výhrad je možné vzniesť aj ku spôsobu uvádzania odkazov v podobe poznámok pod čiarou, napr. v niektorých prípadoch je uvedené meno autora i názov diela, inokedy len meno autora; použitie kurzívy; chýbajú odkazy na diela citované z iného diela

(napr. s. 8, pozn. 17). Problematická je skutočnosť, že adeptka všeobecne cituje diela takpovediac „z druhej ruky“, t.j. spôsobom: „A.B. in X.Y“. Rozpaky vzbudzuje i skutočnosť, že pomerne často sa ako takýto zdroj odkazov na iných autorov používa bakalárska práca.

Vo svetle vyššie uvedeného hodnotenia recenzent navrhuje diplomovú prácu Petry Procházkovej **prijat'** a klasifikovať stupňom „**D (uspokojivě)**“.

Okrem otázok zmienených v texte posudku recenzent navrhuje venovať sa pri obhajobe i týmto otázkam:

- Akú súvislosť vníma adeptka medzi kapitolou č. 10 a zvyšnou časťou svojej diplomovej práce?
- Ako by modifikovala, resp. rozšírila vyhodnotenie (8.7.), ktoré vo svojej práci navrhuje, ak by mala do úvahy vziať i postoj napr. ČCE, ktorý sa zdá byť značne odlišný od postoja RKC?
- Aké stanovisko zastáva sama adeptka v „kauze“ „Sexuální výchova“?
- Akým spôsobom vníma svoju diplomovú prácu kontexte svojho študijného odboru „Humanitární a pastorační práce“?

Pavol Bargár
12.1.2013